

Ἡ κατάλυσις τῆς ἐν Θεσσαλονίκη αὐτοκρατορίας καὶ ἡ συνένωσις τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ τὴν αὐτοκρατορίαν τὴν ἐν Νικαίᾳ ἰδρυθεῖσαν μαρτυροῦσιν ὅτι οὗτος, ὅσον καὶ ἂν εἶχε παρακμάσει, διετῆρει ἕτι συστατικά τινα πολιτικῆς ἐμπειρίας, δεξιότητος καὶ δυνάμεως πλείοτερα τῶν ὅσα ἐφθασε νὰ προσλάβῃ ὁ πρὸ μικροῦ εἰς νέον πολιτικὸν βίον ἀνακύψας νέος Ἑλληνισμός (1). Ἡ δὲ ἔνωσις αὕτη ὑπῆρξε μὲν τὸ κυριώτατον κατόρθωμα τοῦ Ἰωάν. Βατάτζη ἀλλ' οὐχὶ τὸ μόνον. Εἶδομεν ὅτι ἀνέκτησεν ἀπάσας τὰς νήσους καὶ χώρας ὅσαι ἀπετέλουν τὸ ἄμεσον τοῦ λατίνου βασιλέως κράτος καὶ ὅτι περιώρισεν αὐτὸν εἰς μόνην τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι δὲν ἠδυνήθη νὰ κυριεύσῃ τὴν μεγάλην ταύτην πρωτεύουσαν, ἀλλ' ἤξευρεν ὅτι ἡ πτώσις αὐτῆς ἦτο προσεχῆς καὶ ἀναπόδραστος. Ὅθεν ἠσχολήθη ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν τῶν ἀσιανῶν αὐτοῦ ἐπαρχιῶν ρύθμισιν. Αἱ ἐπαρχίαι αὗται, αἵτινες οὐδένα ἔτρεχον ἀπὸ δυσμῶν, ἦτοι ἀπὸ τῶν Φράγκων, κίνδυνον, εἶχον ἀσφαλισθῆ προσφάτως καὶ ἀπ' ἀνατολῶν, ἦτοι ἀπὸ τῶν ἐν Ἰκονίῳ Τούρκων, διὰ παραδόξου συνδρομῆς περιστάσεων. Καθ' οὓς χρόνους ἐν ἀρχῇ τῆς δεκάτης τρίτης ἑκατονταετηρίδος ἡ δυτικὴ Εὐρώπη ἐπεχειρεῖ τὴν καταστροφὴν τοῦ προμαχῶνος, ὅστις ἐπὶ χίλια ἔτη ὑπερεμάχει ὑπὲρ αὐτῆς κατὰ τῶν ἀπ' ἀνατολῶν ἀδιαλείπτως ἀντανευομένων πολεμίων, ἐπέσκηπτεν ἀπὸ τὰ βράθῃ τῆς Ἀσίας νέα φοβερὰ κάταιγίς μογγολικῶν σιτιφῶν, αἵτινα ἀνήκοντα εἰς φυλὴν ὄλως ἄλλοτρίαν τῆς καυκάσικῆς καὶ εἰς ἀναριθμήτους μυριάδας συναγελασθέντα ὑπὸ ἓνα τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν Τεμουτζίν, τὸν ἐπονομασθέντα Τσιγγισχάν, ταῦτόν εἰπεῖν αὐτοκράτορα (2), κατέκλυσαν ὡς τεραστία τις πλήμμυρα ἀπασαν τὴν ἀχανῆ χώραν τὴν ἀπλουμένην ἀπὸ τῆς βορείου Σινικῆς μέχρι τῆς μικρᾶς Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας πρὸς μεσημβρίαν, μέχρι τῆς Πιλονίας πρὸς βορρᾶν. Ὁ ἐν Ἰκονίῳ Σελδζουκίδης σουλτάνος, βλέπων ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὸν χείμαρρον τοῦτον, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπεμάκρυνε τοὺς Μογγόλους τελέσας φόρον εἰς αὐτοὺς καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐνόμισε φρόνιμον νὰ διαῆγῃ ἐν εἰρήνῃ πρὸς τὸν ἐν Νικαίᾳ αὐτοκράτορα, ὅστις τοιοῦτοτρόπως ἠσφαλίσθη διττῶς ἀπ' ἀνατολῶν, ἀπὸ τε δηλ. τῶν Τούρκων καὶ ἀπὸ τῶν Μογγόλων. Καὶ τότε ἐπέστησε τὴν προσοχὴν εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἀσιανῶν ἐπαρχιῶν, αἵτινες κακῶς ἔχουσαι ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Ἀγγέλων δὲν ἠτύχησαν βεβαίως πολὺ οὐδ' ἐπὶ τῶν ἀδιακόπων ἀνωμαλιῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἀπῆρτίσθη ἡ ἐν Νικαίᾳ αὐτοκρατορία ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Λασκάρως. Νῦν δὲ οὐ μόνον αἱ πόλεις ἀνεκτίσθησαν ἀλλὰ καὶ ἡ γεωργία καὶ ἡ βιομηχανία πολλὴν ἔλαβον τὴν ἐπίδοσιν. Ὁ βασιλεὺς ἐφιλοτιμήθη νὰ ἐπαρκῆ εἰς ἀπάσας τὰς ἀνάγκας τῆς αὐτῆς ἐκ τῶν ἰδίων

Νόμισμα τοῦ Τσιγγισχάν

(1) Ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἶπομεν, τὸ νὰ ποιώμεθα διάκρισιν ἐνταῦθα μεταξὺ τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς ἐν Νικαίᾳ Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Ἰωάννου Βατάτζη καὶ τοῦ «νέου (δῆθεν) Ἑλληνισμοῦ» τῶν ἡγεμόνων τοῦ ἐν Θεσσαλονίκη καὶ ἐν τῇ Εὐρωπαϊκῇ Ἑλλάδι κράτους εἶναι τι λίαν ἀτυχὲς καὶ βεβιασμένον. Ἡγεμόνες ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Ἀγγέλων Κομνηνῶν τοῦ Βυζαντίου τοῦ σεμνυνομένου ἐπὶ τῇ πρὸς τοὺς Κομνηνοὺς συγγενείᾳ καὶ τῷ ὀνόματι τῶν Κομνηνῶν ἡγεμονεύοντες ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Θεσσαλίᾳ καὶ Ἠπείρῳ, καὶ ἡγεμόνες ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Λασκάρων καὶ Δουμάδων (Βατάτζη) καὶ τῶν Κομνηνῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ ἐν Τραπεζοῦντι ἦσαν ἡγεμόνες τῶν αὐτῶν κατὰ γένος λαῶν, τῆς αὐτῆς γλώσσης, τῆς αὐτῆς πίστεως καὶ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, τὸ αὐτὸ φέροντες ὄνομα, οἱ αὐτοὶ ἄνθρωποι τῆς αὐτῆς γενεᾶς, τῆς αὐτῆς ζυμώσεως, πῶς εἶναι δυνατόν νὰ ὑπάγονται εἰς δύο διαφόρους Ἑλληνισμούς, τὸν μεσαιωνικὸν καὶ τὸν νέον, ἐνῶ οὐδεὶς χρόνος, οὐδεὶς βίος διάφορος χωρίζει αὐτοὺς ὀρρωμένους ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ κέντρου, κατέχοντας τὰ ἄκρα τοῦ αὐτοῦ σώματος, τείνοντες καὶ διευθυνομένοις πρὸς τὸ αὐτὸ κέντρον, τὸ περὶ τὸν Βόσπορον ;

(2) Ἐπὶ τῶν Χάνων.

